Egy fluidumáramlási probléma megoldása „bevásárlókosár”-elmélettel és a módszer algoritmusainak vizsgálata[1]

HUA NAM SON[2] – GUBÁN MIKLÓS[3]

Az adatbányászat elméletében a gyakori vásárlói kosarak felfedezése vonzó témát jelent a kutatók számára. Ezekben a vizsgálatokban a vevő vásárlásait (tranzakciókat) áruk halmazának tekintették. Valójában azonban a vevők által választott árutételek neve érdekli a kutatókat. Jelen kutatásunkban a vevő vásárlásait (tranzakciókat) nem az árutételek halmazának, hanem az árumennyiség halmazának tekintve egy algebrai megközelítést kapunk, amely alkalmas a vásárlói kosarak modell formális leírására. Megközelítésünk abban tér el a korábbi vizsgálatokban használtaktól, hogy számításba vettük a tranzakciók tételeinek mennyiségét. Előnye az, hogy jobban láthatjuk a tranzakciók közötti természetes részberendezésnek, valamint a fölöttük levő háló struktúrájának szerepét. Ebben az általánosabb modellben a hálóelméleti eszközökkel újravizsgálunk néhány ismert kérdést. Bemutatunk egy explicit reprezentációt a gyakori vevői kosarak és az asszociációs szabályok számára. Ennek közvetlen következményeként algoritmusokat írtunk le a gyakori vevői kosarak, az alap gyakori vevői kosarak, valamint az asszociációs szabályok felfedezésére.

Kulcsszavak: vásárlói kosár, gyakori termékek, asszociációs szabály, háló, szolgáltatás.

JEL-kódok: C18, C51, O31.

Bevezetés

A szolgáltatási folyamatok kritikus pontjainak feltárása során azt tapasztaltuk, hogy nagyon nagy mennyiségű adat keletkezik. Emellett a felmérések elvégzése után is újabb adathalmazt kapunk, és a folyamatban szereplők száma, valamint a termékek változatainak a száma is jelentős. Mindezek indokolják, hogy az adatok elemzéséhez, vizsgálatá-

[1] A tanulmány alapjául szolgáló kutatás az EMMI-26130-2/2013/TUDPOL támogatásból valósult meg a Budapesti Gazdasági Főiskolán.

[2] PhD, főiskolai docens, Budapesti Gazdasági Főiskola, e-mail: hua.nam.son@pszfb.bgf.hu.

[3] PhD, főiskolai tanár, Gábor Dénes Főiskola, e-mail: guban@gdf.hu.

hoz az adatbányászat módszeréhez forduljunk. Az elemzéseket – a kitűzött céloknak megfelelően – a piaci szereplők szegmentálására, a szervezeti függőségek meghatározására, a gyakori termék, ügyfelek, folyamatok megkeresésére, valamint a gyakori termék, ügyfelek, folyamatok közötti asszociációs szabályok feltárására szeretnénk elvégezni.

A fentieket általánosítva a vizsgálat a fluidumok áramlásának gyakoriságára vonatkozik. Megvizsgálva az adatbányászat eszközrendszerét, kiderült, hogy nem áll rendelkezésre olyan mérték nélküli osztályozó módszer, amelyik teljesen megfelel a kutatásban kitűzött cél szerinti elemzésnek. Ez indukálta egy új módszer kidolgozását, illetve a kutatócsoport kutatói által már korábban kidolgozott adatbányászat területén belüli osztályozási módszerek felhasználását.

A „bevásárlókosár" modell hasznos adatbányászati módszereket ajánl fel számos területen felmerülő feladatok megoldására. Többek között a gyakori elemek, illetve az elemek közötti asszociációs kapcsolatok feltárása fontos feladat, amelynek a megoldása több alkalmazási területen vonzó kutatási témát jelent sok szakértő számára. Jelen cikk a „bevásárlókosár" modellben a szerzők által elért eredményeket mutatja be, amelyek a fluidumok áramlásainak vizsgálatára, illetve a szolgáltatások és folyamatok irányítására alkalmasak. Az alábbiakban három algoritmust ismertetünk a fluidumok gyakori áramlásai, illetve a gyakori szolgáltatások meghatározására. Megmutatjuk az algoritmusok bonyolultságelemzését, az algoritmusok működésének a tesztelése megerősíti az elért eredményeket. A kapott eredmények közvetlenül felhasználhatók a szolgáltatási folyamatokat igénybe vevők szegmentálására.

A matematikai modell

Első lépésként megadjuk a probléma matematikai modelljét. A modell alapját az úgynevezett „bevásárlókosár" elmélet képezi.

Kiindulási halmazként tekintsük a termékeknek – melyek szolgáltatások is lehetnek, de a továbbiakban termékként hivatkozunk rá – egy véges halmazát. A halmaz elemszáma legyen n, azaz n darab terméket fogunk vizsgálni a továbbiakban.

Jelölje $P = \{p_1, \ldots, p_i, \ldots, p_n\}$ a termékek, szolgáltatások, áruk egy véges halmazát.

*1. Definíció. Vásárlói kosár*nak (röviden MB-vel jelöljük) nevezzük az $\alpha = (\alpha[1], \ldots, \alpha[i], \ldots, \alpha[n])$ sorozatot, ahol $\alpha[i]$ természetes szám, amely a p_i áru mennyiségét jelöli az α kosárban. A bevásárlókosarak (más néven *tranzakciók*) összességét Ω-val jelöljük.

2. Definíció: támogatottság. Legyen $A \subseteq \Omega$ a vásárlói kosarak egy véges halmaza és legyen $\alpha = (\alpha[1], \ldots, \alpha[i], \ldots, \alpha[n])$, $\beta = (\beta[1], \ldots, \beta[i], \ldots, \beta[n])$ két vásárlói kosár. Ekkor $\alpha \leq \beta$, ha $\alpha[i] \leq \beta[i]$ minden $1 \leq i \leq n$-re. Jelölje

$$\mathrm{supp}_A(\alpha) = \frac{|\{\beta \in A | \alpha \leq \beta\}|}{|A|} \qquad (1)$$

az α kosár *A*-ban való *támogatottságát*. A támogatottság mértékszáma mutatja meg, hogy egy kiválasztott vevőkörben lezajlott tranzakciók alapján mennyire kedvelnek egy terméket vagy termékkészletet, szolgáltatást.

3. Definíció: gyakori vásárlói kosár. Legyen $A \subseteq \Omega$ vásárlói kosarak egy halmaza, $\alpha \in \Omega$ egy vásárlói kosár és $0 \leq \varepsilon \leq 1$ egy küszöbérték. Ekkor azt mondjuk, hogy α egy ε-gyakori vásárlói kosár (MB), ha

$$\mathrm{supp}_A(\alpha) \geq \varepsilon \qquad (2)$$

Az ε-gyakori vásárlói kosarak összességét Φ_A^{ε}-val jelöljük.

Példa. Legyen $P = \{a, b, c\}$ és $A = \{\alpha, \beta, \gamma, \delta\}$ tranzakciók halmaza, ahol $\alpha = (2, 1, 0)$, $\beta = (1, 1, 1)$, $\gamma = (1, 0, 1)$, $\delta = (2, 2, 0)$. Példaként számítsuk ki két különböző tranzakcióra: $\sigma = (1, 1, 0)$-ra, $\eta = (1, 2, 0)$-ra a gyakoriságot! Ekkor $\mathrm{supp}_A(\sigma) = \frac{3}{4}$ és $\mathrm{supp}_A(\eta) = \frac{1}{4}$ lesz. Részletezve a számításokat σ esetére: *A* elemszáma 4 és $\sigma = (1, 1, 0) \not\leq \gamma = (1, 0, 1)$ kivételével 3 kosárra (α, β, δ) teljesül a $\leq$ reláció.

Adott $\varepsilon = \frac{1}{2}$ küszöbértékre az ε-gyakori vásárlói kosarak az alábbiak:

$\Phi_A^{\frac{1}{2}} = \{(2, 1, 0), (1, 0, 1), (1, 1, 0), (2, 0, 0), (0, 0, 1), (0, 1, 0), (1, 0, 0), (0, 0, 0)\}$.

Ha P most az elemi szolgáltatások halmaza és A az ügyfelek által igényelt szolgáltatások, akkor $\Phi_A^{\frac{1}{2}}$-ben található az összes olyan szolgáltatás, amelyet az ügyfelek több mint 50%-a igényel.

Nyilvánvaló, hogy Φ_A^ε meghatározása fontos szerepet játszik a gazdasági tevékenységekben: a logisztikában az anyagellátást csak Φ_A^ε meghatározása alapján tudjuk optimálisan megtervezni. A marketing területén a piacelemzés, valamint az ügyfélmenedzsment hatékonyabb lesz, ha az ε-gyakori termékeket ki tudjuk szúrni a termékhalomból.

A fenti részben tárgyalt módszer, amelyet részletesebben elemzett Demetrovics et al. (2011a) és Demetrovics et al. (2011b), lényegesen abban tér el a más kutatásban vizsgált és használt módszerektől, hogy az elemi szolgáltatások és elemi termékek helyett részletesebb, azért bonyolultabb, mennyiségi értékelés alapján kezeli a tranzakciókat. A mennyiségi elemzés a „kenyér – tojás" helyett a „2 kg kenyér – 10 db tojás", a „vasúti – közúti fuvarozás" helyett pedig a „200 km vasúti és 100 km közúti fuvarozás" tranzakciókat vizsgálja, és több esetben előnyösebbnek bizonyul.

4. Definíció: alsó korlát. L(A)-t *A alsó korlátjának* nevezzük, ha

$$L(A) = \{\alpha \in \Omega \mid \forall \beta \in A: \alpha \leq \beta\} \tag{3}$$

5. Definíció: felső korlát. U(A)-t az *A felső korlátjának* nevezzük, ha

$$U(A) = \{\alpha \in \Omega \mid \forall \beta \in A: \beta \leq \alpha\} \tag{4}$$

Azon kosarak halmazát, melyek a ≤ rendezés szerint *A* összes eleménél nagyobbak, jelölje

$$\alpha \cup \beta = \sup \{\alpha, \beta\} \tag{5}$$

1. Tétel. Adott $P = \{p_1, p_2, ..., p_n\}$ halmazra, $A \subseteq \Omega$ egy kosarak halmazára és egy $0 \leq \varepsilon \leq 1$ küszöbértékre az $\alpha \in \Omega$ kosár ε-gyakori akkor és csak akkor, ha létezik $\alpha_1, \alpha_2, .., \alpha_k \in A$, amire $\alpha \in L(\{\alpha_1, \alpha_2, ..., \alpha_k\})$, ahol $k = \lceil \varepsilon |A| \rceil$.

Megjegyzés: A $k = \lceil \varepsilon |A| \rceil$ összefüggés alatt az *A* kosárhalmazban lévő kosarak számának ε-nal vett szorzatának egész értékét értjük.

Bizonyítás. Ha létezik $\alpha_1, \alpha_2, ..., \alpha_k \in A$, $k = \lceil \varepsilon |A| \rceil$, amire $\alpha \in L(\{\alpha_1, \alpha_2, ..., \alpha_k\})$, akkor $\alpha \leq \alpha_i$ minden $i = 1, 2, ..., k$-ra, azaz

$$\text{supp}_A(\alpha) = \frac{|\{\beta \in A \mid \alpha \leq \beta\}|}{|A|} \geq \frac{k}{|A|} \geq \varepsilon. \tag{6}$$

Visszafelé, ha $\text{supp}_A(\alpha) \geq \varepsilon$, akkor $|\{\beta \in A \mid \alpha \leq \beta\}| \geq \varepsilon |A|$, azaz létezik $\alpha_1, \alpha_2, ..., \alpha_k \in A$, $k = \lceil \varepsilon |A| \rceil$, ami $\alpha \in L(\{\alpha_1, \alpha_2, ..., \alpha_k\})$.

Az előző tétel következményeként adódik:

2. Tétel (A gyakori MB explicit reprezentációja). Adott $P = \{p_1, p_2, ..., p_3\}$ halmazra, $A \subseteq \Omega$ egy kosarak halmazára és egy $0 \le \varepsilon \le 1$ küszöbértékre létezik $\alpha_1, \alpha_2, ..., \alpha_s \in \Omega$, ahol $s = \binom{|A|}{\lceil \varepsilon |A| \rceil}$, amire

$$\Omega_A^{\varepsilon} = \bigcup_{i=1}^{s} L(\alpha_i) \tag{7}$$

Bizonyítás. Legyenek $\{\alpha_1, \alpha_2, ..., \alpha_s\}$ az $\inf\{\beta_1, \beta_2, ..., \beta_k\}$ halmaza, ahol $k = \lceil \varepsilon |A| \rceil$ és $\beta_i \in A$. Az 1. tételből következik

$$\alpha \in \Phi_A^{\varepsilon} \Leftrightarrow \alpha \le \inf(\{\beta_1, \beta_2, ..., \beta_k\}) \tag{8}$$

valamelyik $\{\beta_1, \beta_2, ..., \beta_k\} \subseteq A$-ra, ahol $k = \lceil \varepsilon |A| \rceil$. Ez azt jelenti, hogy $\Phi_A^{\varepsilon} = \bigcup_{i=1}^{s} L(\alpha_i)$.

Belátható, hogy $\alpha_i \le \alpha_j$ akkor és csak akkor, ha $L(\alpha_i) \subseteq L(\alpha_j)$. Adott A MB halmazára és az ε küszöbértékre egy $\alpha_1, \alpha_2, ..., \alpha_s$ MB halmaza, amire teljesül

$$\begin{aligned} &\text{i. } \Phi_A^{\varepsilon} = \bigcup_{i=1}^{s} L(\alpha_i), \\ &\text{ii. } \forall i,j : 0 \le i, j \le s \ \alpha_i \not\le \alpha_j \text{ és } \alpha_j \not\le \alpha_i. \end{aligned} \tag{9}$$

A MB alap ε-gyakori halmazának nevezzük. Könnyen látható, hogy adott A, ε-ra A MB alap ε-gyakori halmaza egyértelműen meghatározható, amelyet S_A^{ε}-vel jelöljük. Mivel fontos a Φ_A^{ε} meghatározása (A-beli ε-gyakori MB halmaza), érdekes az S_A^{ε} MB alap ε-gyakori halmaz meghatározása. A fenti tételekből és S_A^{ε} meghatározásából közvetlenül következik:

3. Tétel. Adott $P = \{p_1, p_2, ..., p_n\}$ halmazra, $0 \le \varepsilon \le 1$ küszöbértékre minden $A \subseteq \Omega$ kosárhalmazhoz hozzárendelhető egy MB alap ε-gyakori halmaz $S_A^{\varepsilon} = \{\alpha_1, \alpha_2, ..., \alpha_s\}$, $\alpha_i \in \Omega$, amire

$$\begin{aligned} &\Phi_A^{\varepsilon} = \bigcup_{i=1}^{s} L(\alpha_i) \\ \text{és} \quad &\forall i,j : 0 \le i, j \le s \ \alpha_i \not\le \alpha_j \text{ és } \alpha_j \not\le \alpha_i. \end{aligned} \tag{10}$$

Az alábbiakban a vásárlói kosarak és a tranzakciók közti kapcsolatot modellezzük.

A keresztmarketing (cross marketing), üzletek elrendezése (store layout) területeken felmerülő kérdések egyike az adott bizalmassággal rendelkező asszociációk felfedezése (Agrawal–Srikant 1994). Az itt általunk konstruált általánosabb modellben az alábbi tételben valamely ér-

telemben megmutatunk egy explicit reprezentációt a bizalmas asszociációs szabályokra. Pontosabban: megmutatunk egy módszert, amely szerint adott α MB-re és adott bizalmassági küszöbértékre felfedezhetjük az összes olyan MB β-t, amelyikre $\alpha \to \beta$ bizalmas asszociáció.

6. Definíció – $\alpha \to \beta$ *asszociáció bizalmassága.* Adott $P = \{p_1, p_2, ..., p_n\}$ áruhalmazra, $A \subseteq \Omega$ vásárlói kosarak halmazára az $\alpha \to \beta$ *asszociáció bizalmassága*

$$\mathrm{conf}_A(\alpha \to \beta) = \frac{\mathrm{supp}_A(\alpha \cup \beta)}{\mathrm{supp}_A(\alpha)} \quad . \tag{11}$$

7. Definíció – egy $0 \le \varepsilon \le 1$ küszöbértékre egy $\alpha \to \beta$ *asszociáció* ε*-bizalmas*, ha

$$\mathrm{conf}_A(\alpha \to \beta) \ge \varepsilon \, . \tag{12}$$

Az összes *A*-beli ε-bizalmas asszociációk halmazát C_A^ε-val jelöljük.
Igazolható, hogy

$$\mathrm{conf}_A(\alpha \to \beta) = \frac{|U(\alpha \cup \beta) \cap A|}{|U(\alpha) \cap A|} \quad . \tag{13}$$

A modellben alkalmazott algoritmusok

Az előző pontban definiált fogalmakhoz megadjuk a meghatározásukat végző algoritmusokat.

1. Algoritmus. Az ε *gyakori MB létrehozása egy adott A tranzakciók halmazára*

$\Phi_A^\varepsilon := \varnothing$
$k := [\varepsilon |A|]$
for $\{B \subset A \mid |B| = k\}$
$\Phi_A^\varepsilon := \Phi_A^\varepsilon \cup L(B)$
endfor

Az output a Φ_A^ε halmaz lesz. Az 1. algoritmus egy adott *A* tranzakciók halmazára és egy adott küszöbértékre adja meg az összes gyakori terméket.

2. Algoritmus. Alaphalmaz létrehozása

Jelöljön S_A^ε egy olyan rendezett halmazt, ahol a rendezési szempont a halmazba való bekerülés sorszáma.

$S_A^{\varepsilon} = \varnothing$
k: = [ε|A|]
for $\{B \subset A \mid |B| = k\}$
  P: = false
  i: = 1
  while $i \leq |S_A^{\varepsilon}|$ do
    if $S_A^{\varepsilon}[i] \leq \inf(B)$ then
      P: = true
      if $S_A^{\varepsilon}[i] \neq \inf(B)$ then
        $S_A^{\varepsilon} = S_A^{\varepsilon} / S_A^{e}[i]$
        $S_A^{\varepsilon} = S_A^{\varepsilon} \cup \inf(B)$
      else
        i: = i+1
      endif
    else
      if $S_A^{\varepsilon}[i] \geq \inf(B)$ then
        P: = true
        i: = i+1
      endif
      else
        i: = i+1
    endif
    if not *P* then
      $S_A^{\varepsilon} = S_A^{\varepsilon} \cup \inf(B)$
    endif
  enddo
endfor

Az output az $S_A\varepsilon$ halmaz lesz. A 2. algoritmus egy adott *A* tranzakciók halmazára és egy adott küszöbértékre adja meg az alap gyakori termékeket.

3. Algoritmus. Az összes ε-bizalmas asszociációs szabályok generálása

C: = $U(\alpha) \cap A = \{\gamma \in A \mid \alpha \leq \gamma\}$
S: = [ε|C|]
for $\{B \subset A \mid |B| \geq s\}$ do

```
    D: = ∅
    if α ≤ inf(B) then
        D: = D ∪ inf(B)
    endif
  endfor
  U: =∅
  for α ∈ D do
    U: = U ∪ L(α)
  endfor
```

Az output az U halmaz, azaz $\cup_{i=1}^{k} L(\alpha_i)$ lesz. A 3. algoritmus egy adott *A* tranzakciók halmazára és egy adott küszöbértékre meghatározza a termékek közti bizalmas asszociációs kapcsolatokat.

Ellenőrzési, kiértékelési módszerek

A felmérésekből érkező adatokat a rögzítés után először feldolgozzuk egy adatbázis-kezelő rendszerrel. A nagy mennyiségű adatot szabványos adatbázisba helyezzük el, ahonnan a szükséges konverziók után veszi át az általunk fejlesztett *MB examination* nevű program. Az alkalmazás a megadott algoritmusok alapján elvégzi a feldolgozást. A kapott eredmények a futás után visszakerülnek egy szabványos adatbázisba, ahonnan már felhasználhatók lesznek a döntés-előkészítéshez.

Az alábbiakban egy egyszerű mintafeladaton keresztül mutatjuk be az MB algoritmusait és az általunk kifejlesztett program működését.

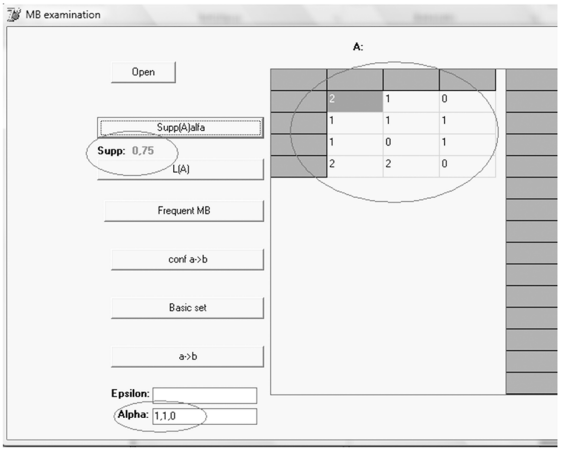
A feladatban három termékre vizsgáljuk meg az algoritmusokat.

1. Példa. Tekintsük a P = {a, b, c} termékhalmazt és legyen A ={α, β, γ, δ} tranzakciók egy halmaza, ahol

$$\alpha = (2, 1, 0), \beta = (1, 1, 1), \gamma = (1, 0, 1), \delta = (2, 2, 0).$$

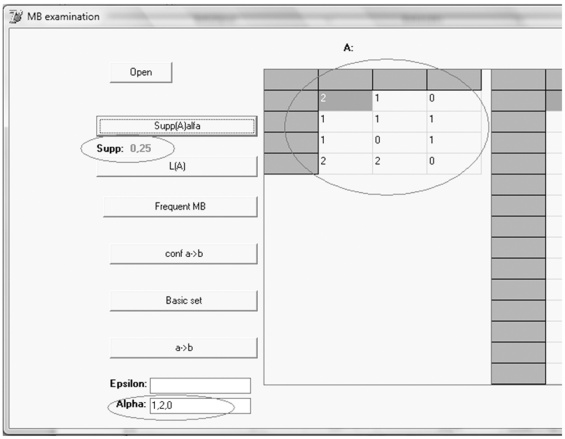
Legyen $\sigma = (1, 1, 0)$, $\eta = (1, 2, 0)$ két MB. Ekkor az (1) összefüggés alapján $supp_A(\sigma) = 0{,}75$; $supp_A(\eta) = 0{,}25$ lesz.

Az *MB examination* által számított értékeket mutatja az 1. és 2. ábra. Az *A.* táblázat mutatja az A halmazt, az *Alpha* mező mutatja az input kosarat, melyre az értéket számítjuk, és a *Supp* címke mellett jelenik meg a kiszámított érték.

Forrás: saját szerkesztés.

1. ábra. $\mathrm{Supp}_A(\sigma)$ kiszámítása

Forrás: saját szerkesztés.

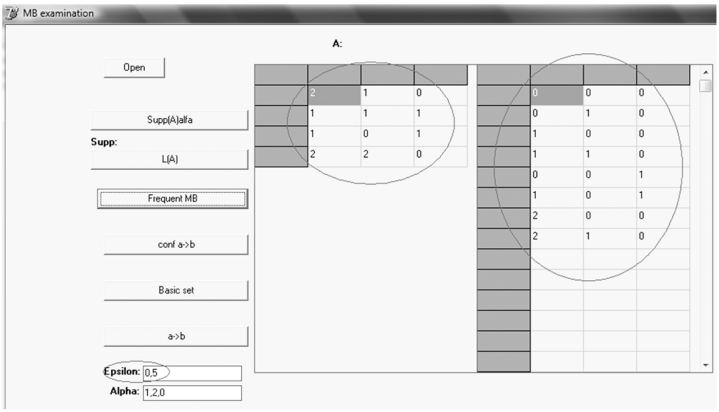
2. ábra. $\mathrm{Supp}_A(\eta)$ kiszámítása

2. Példa. Legyen $= \frac{1}{2}$ a küszöbérték. Határozzuk meg az A ε-gyakori vásárlói kosarakat!

A 3. ábra első táblázata mutatja az A halmazt, az *epsilon* mező az

értéket, a második táblázat tartalmazza az eredményt. Ekkor az *MB examination* által (2) és (7) alapján meghatározott A ε-gyakori vásárlói kosarak alábbiak lesznek (3. ábra):

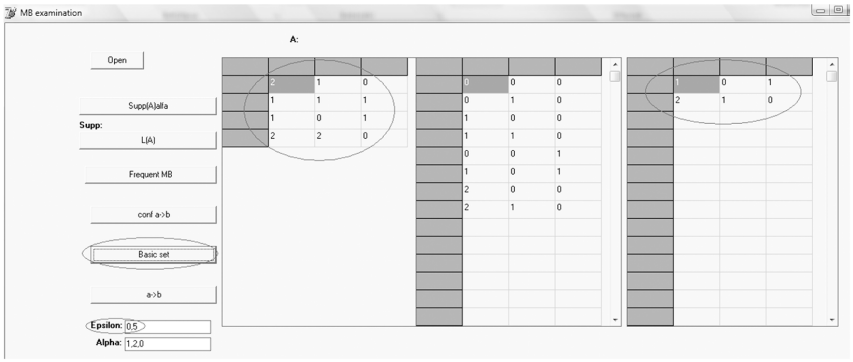
$$\Phi_{\mathrm{A}}^{\frac{1}{2}} = \{(0, 0, 0), (0, 1, 0), (1, 0, 0), (1, 1, 0), (0, 0, 1), (1, 0, 1), (2, 0, 0), (2, 1, 0)\}$$

Forrás: saját szerkesztés.

3. ábra. $\Phi_{\mathrm{A}}^{\frac{1}{2}}$ meghatározása

3. Példa. Az alaphalmaz meghatározása. A 4. ábra első táblázata mutatja a kiinduló adatokat, az utolsó táblázat pedig az alaphalmaz elemeit.

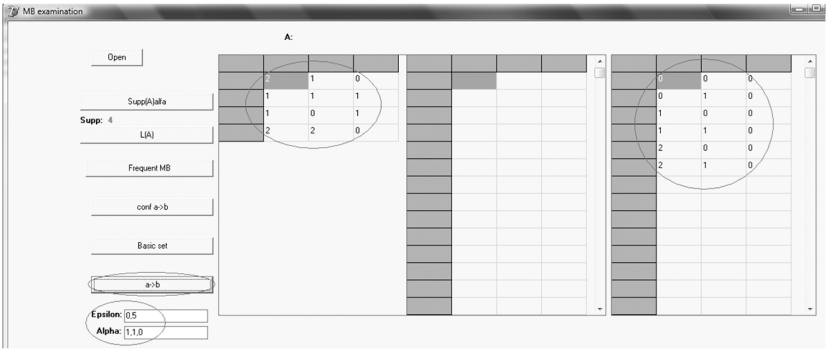
Forrás: saját szerkesztés.

4. ábra. Az alaphalmaz meghatározása

Az alaphalmaz elemei a következő MB-k lesznek: (1, 0, 1), (2, 1, 0), azaz

$$\Phi_A^{\frac{1}{2}} = L(1, 0, 1) \cup L(2, 1, 0).$$

4. Példa. Az előző példák A halmazára, a $\sigma = (1, 1, 0)$ kosárra és $= \frac{1}{2}$ küszöbértékre keressük meg az összes η kosarat, amelyikre $\sigma \to \eta$ asszociációs szabály ε-bizalmas lesz!

Forrás: saját szerkesztés.

5. ábra. A $\sigma \to \eta$ asszociációs szabály ε-bizalmas kosarainak meghatározása

A kapott eredmény:

$$L(\alpha_1) \cup L(\alpha_2) = \{(0, 0, 0), (0, 1, 0), (1, 0, 0), (1, 1, 0), (2, 0, 0), (2, 1, 0)\}.$$

A hatékonyság vizsgálata

Az egyes algoritmusok hatékonyságának vizsgálata fontos kérdés, hiszen nagy tömegű adat esetén nagy futási időt eredményezhet. Most csak a legfontosabb algoritmusok lépésszámvizsgálatának az eredményét mutatjuk meg. Ezek a számítások részletesen megtalálhatók a Demetrovics et al. (2011a) és Demetrovics et al. (2011b) cikkekben.

Az 1. algoritmus bonyolultsága a következő lesz:

$$O\left(\binom{|A|}{k} \cdot (m + 1)^n\right) \approx |A|^k, \text{ ahol } k = [\varepsilon|A|].$$

A 2. algoritmus bonyolultsága:

$$O\left(\binom{|A|}{k} \cdot m \cdot n\right) \tag{14}$$

A 3. algoritmus bonyolultsága nagyságrendben hasonló az előzőhöz:

$$O\left(\binom{|A|}{k} \cdot m \cdot n\right). \tag{15}$$

Összefoglalás

Összefoglalásként, a meghatározott matematikai modell alapján elmondhatjuk, hogy hatékony megoldás született az eredeti problémára, és a kapott eredmények jól használhatóak lesznek a további elemzésekhez, a folyamatok racionalizálására és a megfelelő döntések meghozatalára. A megadott algoritmusokra elkészített alkalmazás a vizsgálatok alapján megfelelően elvégzi az alaphalmaz meghatározását, és alkalmas a nagy tömegű adathalmaz vizsgálatára. Emellett a későbbiekben az algoritmusok gyakorlati hatékonyságának vizsgálata is elvégezhető vele.

Irodalomjegyzék

Agrawal, R.–Srikant, R. 1994. *Fast algorithms for mining association rules*. Proceedings of the 20th VLDB Conference, Santiago, Chile, 487–499.

Benczúr, A.–Szabó, Gy. 2012. Functional Dependencies on Extended Relations Defined by Regular Languages. In: Lukasiewicz, T–Sali, A. (eds.): *Foundations of Information and Knowledge Systems, Seventh International Symposium, FoIKS 2012, Kiel, Germany, March 5-9, 2012, Proceedings. Lecture Notes in Computer Science 7153*, 384–404.

Brüggermann, T.–Hedström, P.–Josefsson, M. 2004. *Data mining and Data Based Direct Marketing Activities*. Norderstedt: Book on Demand GmbH.

Davey, B. A.–Priestley, H. A. 2002. *Introduction to Lattices and Order*. Cambridge: Cambridge University Press.

Demetrovics, J.–Hua Nam S.–Guban, A. 2011a. An algebraic approach to market basket model: explicit representation of frequent market baskets and associations rules. *Proceedings of the conference Yerevan CSIT 2011 – Computer science and information technologies*, 170–173.

Demetrovics, J.–Hua Nam S.–Guban, A. 2011b. An algebraic representation of frequent market baskets and association rules. *Cybernetics and Information Technologies* 11(2), 24–31.

Mannila, H.–Toivonen, H. 1996. Discovering generalized episodes using minimal occurrences. *Proceedings of the Second International Conferenceon Knowledge Discoveryand Data Mining* (KDD' 96). AAAI Press, 146–151.

Mendelson, E. 1964. *Introduction to Mathematical Logic*. Princeton: D. Van Nostrand Company.

Pasquier, N.–Bastide, Y.–Taouil, R.–Lakhal, L. 1999. *Discovering frequent closed item sets for association rules.* Database Theory – ICDT'99. Berlin-Heidelberg: Springer, 398–416.

Ping-Yu H.–Yen-Liang C.–Chun-Ching L. 2004. Algorithms for mining association rules in bag databases. *Information Sciences* 166(1–4), 31–47.